



**INVESTORS' FORUM  
PASIŪLYMAI LIETUVOS  
INVESTICINĖS APLINKOS  
GERINIMUI**

# TURINYS

<b>ESMINIAI SPRENDIMAI IR VEIKLOS KRYPTYS NORINT PER 5 METUS PADVIGUBINTI DARBO UŽMOKESTĮ ŠALYJE.....</b>	<b>2</b>
<b>1. DARBO SANTYKIAI: PASTABOS PO SVARSTYMŲ SEIMO KOMITETUOSE.....</b>	<b>3</b>
<b>2. MOKESČIŲ SISTEMA .....</b>	<b>6</b>
<b>3. ĮMONIŲ TEISĖ.....</b>	<b>7</b>
<b>4. ENERGETIKOS ŪKIS .....</b>	<b>10</b>
<b>5. SVEIKATOS PRIEŽIŪROS SISTEMA.....</b>	<b>11</b>
<b>6. SKAIDRUMO DIDINIMAS .....</b>	<b>12</b>
<b>7. TELEKOMUNIKACIJŲ SEKTORIUS .....</b>	<b>13</b>
<b>8. TERITORIJŲ PLANAVIMAS.....</b>	<b>14</b>
<b>9. INTELEKTINĖS NUOSAVYBĖS APSAUGA .....</b>	<b>14</b>
<b>10. TRANSPORTO SEKTORIUS .....</b>	<b>15</b>
<b>11. TURTO VALDYMAS .....</b>	<b>16</b>
<b>12. PILIETYBĖS ATKŪRIMO KLAUSIMAI .....</b>	<b>16</b>



## KAIP PER 5 METUS PADVIGUBINTI DARBO UŽMOKESTĮ ŠALYJE? ESMINIAI SPRENDIMAI IR VEIKLOS KRYPTYS

- 1) Įtvirtinti subalansuotą ir konkurencingiausią Rytų ir Centrinėje Europoje darbo santykių reguliavimą, atitinkantį besikeičiančią ekonominę situaciją, tenkinantį naujus darbuotojų bei darbdavių poreikius ir leidžiantį tarptautinėje erdvėje konkuruoti ne tik dėl investicijų, bet ir dėl talentų. Pirmiausia būtina dar 2016 m. priimti Darbo kodekso pakeitimus, numatytus Vyriausybės Seimui pateiktame projekte, skirtame lankstesniems darbo santykiams užtikrinti. Didesnė darbo sutarčių įvairovė, trumpesni įspėjimo terminai, subalansuotos išėtinės kompensacijos ir mažesnė biurokratinė našta leistų didinti atlyginimus ir kurti naujas darbo vietas.
- 2) Gerinti viešojo sektoriaus paslaugų kokybę keliant darbo užmokestį viešajame sektoriuje dirbantiems valstybės tarnautojams ir darbuotojams, pasiruošusiems didinti darbo efektyvumą. Tai turėtų būti įgyvendinama mažinant dirbančiųjų viešajame sektoriuje skaičių (išskyrus sritis, kuriose darbuotojų skaičiaus mažinimas artimiausiu metu yra negalimas, pvz., policijos patrulių, gaisrininkų atveju). Valstybinės institucijos bei įstaigos, kurios vykdytų struktūros optimizavimą ir investuos į darbo efektyvumo didinimą, turėtų gauti finansines paskatas.
- 3) Įvesti „Sodros“ įmokų lubas, prilygstančias 4 VDU (VDU – vidutinis darbo užmokestis), įvertinus ne tik momentinius biudžeto netekimus, bet ir prognozuojamas didesnes pajamas iš vartojimo ir kitų mokesčių.
- 4) Dalį stambių valstybės valdomų įmonių akcijų kotiruoti akcijų biržoje. Tai didintų skaidrumą, skatintų atskaitomybę, be to, pagyvėtų kapitalo rinkos ir konkurencija dėl darbuotojų, kiltų darbo užmokestis.
- 5) Užtikrinti susisiekimą oro transportu tarp Vilniaus ir svarbiausių Europos miestų bent jau darbo dienomis rytais (į Vilnių) ir vakarais (iš Vilniaus). Didžiausias dėmesys turėtų būti skiriamas miestams, kuriuose esančios įmonės turi potencialą investuoti Lietuvoje: Amsterdamui, Briuseliui, Frankfurtui, Helsinkiai, Kopenhagai, Londonui (Heathrow arba Gatwick oro uostai), Mančesteriui, Oslui, Paryžiui, Rygai, Stokholmui, Štutgartui, Talinui, Varšuvai, Vienai.
- 6) Skatinti grįžtamąją emigraciją į Lietuvą ir kvalifikuotos darbo jėgos bei talentų pritraukimą. Sukurti specialią „talentų vizą“ aukštos kvalifikacijos specialistams (tame tarpe startuoliams), kurių trūksta rinkoje. Optimizuoti kvalifikuotos darbo jėgos imigracijos procedūras, numatant, kad nagrinėjimo terminai negali trukti ilgiau nei 1 mėnesį, o kartu su kvalifikuotu darbuotoju tuo pat metu gali atvykti ir jo šeima. Taip pat įkurti atskirą aptarnavimo padalinį verslo ir kvalifikuotiems darbuotojams.
- 7) Atsižvelgiant į numatomą ES Struktūrinių fondų finansavimo mažėjimą ekonomiškai stipriuose regionuose ir būtinumą konkuruoti su kitais Europos megapoliais ir traukos centrais, siūlome skirti prioritetą 2015–2020 metų ES struktūrinių fondų lėšų panaudojimui į stipriausių Lietuvos miestų – Vilniaus, Kauno ir Klaipėdos – ekonominę ir socialinę aplinką.
- 8) Mainais į darbdavių įsipareigojimą didinti darbo užmokestį, mažinti darbo užmokesčio apmokestinimą: didinti neapmokestinamą pajamų dydį ir perkelti bazinės pen-

sijos mokėjimą iš „Sodros“ į nacionalinį biudžetą ir atitinkamai mažinti mokamas „Sodros“ įmokas. Pavyzdys – nuo 1987 m. vykdytas Airijos „Páirtíocht sóisialta“ nacionalinis susitarimas, įgyvendinęs darbdavių, darbuotojų ir Vyriausybės sutarimą kelti darbo užmokestį mainais už mažesnę mokesčių naštą.

9) Didinti tikslinių priemonių finansavimą tiesioginių užsienių investicijų pritraukimui.

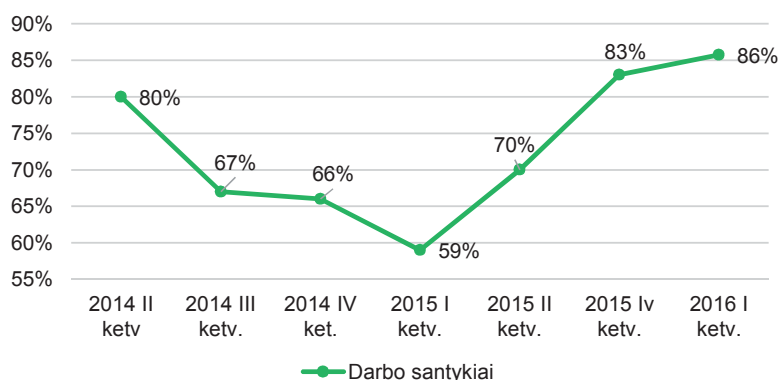
10) Paruošti ir įgyvendinti efektyvią švietimo reformą:

- didinti aukštųjų mokyklų dėstytojų ir bendrojo lavinimo mokyklų mokytojų atlyginimus (jungiant mažąsias mokyklas ir mažinant mokytojų skaičių);
- kelti mokytojų kvalifikaciją, perduodant finansavimą, skirtą mokytojų ruošimui, specialiai atrinktomis tinkamai pasiruošusioms aukštosioms mokykloms;
- finansinėmis priemonėmis skatinti aukštųjų mokyklų jungimąsi;
- finansinėmis priemonėmis skatinti priimti studentus/rinktis studijų programas, reikalingas Lietuvos darbo rinkai ir ekonomikos vystymuisi.

## 1. DARBO SANTYKIAI

### PASTABOS PO SVARSTYMŲ SEIMO KOMITETUOSE

#### Pokyčių reikalaujančios sritys



*„Rinkos sąlygų neatitinkantis Darbo kodeksas tiek investuotojų, tiek tarptautinių organizacijų kritikuojamas jau seniai. 2016 m. pirmąjį ketvirtį net 86 proc. investuotojų įvardino darbo santykių reguliavimą kaip pagrindinę dėmesio ir pokyčių reikalaujančią sritį.“*

Šaltinis: Lietuvos investuotojų pasitikėjimo indeksas, 2016 I ketv., <http://www.investorsforum.lt/lt/publikacijos>

#### Darbo sutarčių įvairovės ir lankstumo didinimas.

1) LRS SRDK numatė papildomus apribojimus terminuotoms ir projektinėms darbo sutartims:

- 66 str.. 4 d.: terminuotos sutartys nuolatiniam darbui sudaromos tik su kolektyvine sutartimi, jos negali sudaryti daugiau nei 20% visų darbo sutarčių;
- 69 str.. 5 d. draudžia atleisti nėščią darbuotoją pagal terminuotą darbo sutartį;
- 88 str.. 3 d. 1 p.: projektinio darbo sutartys ribojamos iki 10% visų darbo sutarčių.

**SIŪLOME: atsisakyti naujų apribojimų terminuotoms ir projektinėms darbo sutartims ir atsisakyti draudimo atleisti nėščią darbuotoją pagal terminuotą darbo sutartį,** kadangi Lietuvoje – mažiausiai terminuotų sutarčių Europoje (vos 2,7%). Jei bus vykdoma visapusiška darbo santykių reforma (atpalaiduojamos visų tipų sutartys), terminuotos sutartys neišbalansuos darbo rinkos.



- 2) LRS SRDK priėmė sprendimą atsisakyti nenustatytos apimties darbo sutarčių:
- 84-87 str.: straipsniai, reglamentuojantys nenumatytos apimties darbo sutartis, išbraukti.

**SIŪLOME: grąžinti nenustatytos apimties darbo sutartis reglamentuojančius straipsnius**, kadangi Lietuva turi žemiausius ne visą darbo laiką dirbančių darbuotojų rodiklius. Lankstesnės darbo formos didina ekonomikos atsparumą nuosmukių metu ir geriau tenkina individualius darbuotojų poreikius. Jungtinėje Karalystėje ši darbo sutarties forma yra itin sėkminga: darbuotojai patenkinti, o darbdaviams tai suteikia reikiamo lankstumo.

- 3) LRS SRDK apsvaustė darbo sutarties nutraukimą darbdavio valia (58 str.) ir jam pritarė.
- SIŪLOME: laikytis pozicijos, kad darbo sutarties nutraukimo darbdavio valia principas turi būti išlaikytas**, nes tai suteikia galimybę nutraukti darbo santykius nesant siaurų DK apibrėžtų priežasčių tokiomis sąlygomis, kurios daugeliu atvejų tenkins abi sutarties šalis. Šiuo metu darbuotojai daugiausia atleidžiami šalių sutarimu arba „darbuotojo iniciatyva“ ir praranda išeitines išmokas.

- 4) LRS SRDK apsvaustė straipsnius, mažinančius išeitines išmokas ir įspėjimo terminus (56 str.). Komitetas siūlo didinti darbdavio išmokos dydį iki 2 mėn. darbo užmokesčio dydžio (projekte buvo siūloma 1 mėn.), nors tuo pačiu svarstomas lgalaičių išmokų fondo įstatymo projektas, kuriame numatomos didesnės išmokos jau iš fondo.

**SIŪLOME: laikytis pozicijos, kad esant išmokoms iš fondo, darbdavio išmoka turėtų būti 1 mėn. darbo užmokesčio dydžio.** Taip pat siūlome koreguoti lgalaičių išmokų fondo įstatymo projektą, nenumatant naujos darbdavio įmokos, o lėšas imant iš darbdavio įmokos „SODRAI“ (susiejant įstatymo įsigaliojimą su „SODROS“ įmokos pirmuoju sumažinimu).

**ALTERNATYVA:** jei bus palikta darbdavio mokama išeitinė išmoka iki 2 mėnesių darbo užmokesčio dydžio, siūlome atsisakyti lgalaičių išmokų fondo apskritai.

### Lankstesnis darbo ir poilsio laiko reglamentavimas.

- 1) LRS SRDK iš dalies pritarė suminės darbo laiko apskaitos taikymo supaprastinimui:
- 112 str. 5 p.: numato, kad „maksimalus darbo laikas, dirbant pagal suminę darbo laiko apskaitą, per kiekvieną septynių dienų laikotarpį negali būti ilgesnis kaip 48 valandos“.

**SIŪLOME: atsisakyti naujo suminės darbo laiko apskaitos ribojimo iki 48 val. per savaitę.**

- 2) LRS SRDK iš dalies pritarė lankščiam ir ES Direktyvas bei regiono praktikas atitinkančiam viršvalandžių reguliavimui:
- 117 str. 3 d.: numato, kad maksimalūs metiniai viršvalandžiai yra 180 val., nebent kolektyvinė sutartis numato kitaip;
  - 39 str. 4 d.: nenumato galimybės darbdaviui netenkinti darbuotojo prašymo dirbti ne visą darbo laiką, jeigu prašymas pateiktas tinkamai;
  - 113 str. 2 d.: numato pareigą darbo grafikus derinti Darbo tarybos arba Kolektyvinėje sutartyje numatyta tvarka.





**SIŪLOME: atsisakyti naujo metinių viršvalandžių ribojimo, numatyti, kad ne visas darbo laikas gali būti numatytas tik šalių susitarimu, ir numatyti, kad darbo grafikų derinimo tvarka (o ne patys grafikai) turi būti suderinti su darbo taryba.**

### **Socialinės partnerystės skatinimas.**

- 1) LRS SRDK pritarė nuostatai dėl darbuotojų atstovų skyrimo juridinio asmens kolegialaus valdymo ar priežiūros organo nariais, tačiau tikinama, kad nuostata bus taikoma tik valstybės ir savivaldybių įmonėms (214 str.).

**SIŪLOME: atsisakyti susijusių straipsnių juos perkeliant į specializuotus teisės aktus, reglamentuojančius valstybės ir savivaldybių įmones.**

- 2) LRS SRDK ne tik pritarė privalomam darbo tarybų steigimui įmonėse, turinčiose 50 ar daugiau darbuotojų, tačiau taip pat praplėtė kriterijus įmonėms, turinčioms 20 ir daugiau darbuotojų (166 str.).

**SIŪLOME: atsisakyti privalomo darbo tarybų steigimo** bei numatyti, kad tose įmonėse, kur nėra nei darbo tarybų, nei profesinių sąjungų, atitinkama informacija teikiama tiesiogiai darbuotojams, o konsultavimo procedūros nėra vykdomos.

- 3) LRS SRDK pritarė, kad Kolektyvinė sutartis galioja tik ją suderinusios Profesinės sąjungos nariams:

- 195 str. 7 d.: numato, kad „jeigu įmonėje veikia kelios profesinės sąjungos, įmonės kolektyvinę sutartį gali sudaryti jungtinė profesinių sąjungų atstovybė ir darbdavys“;
- 200 str. 1 d.: numato, kad Kolektyvinės sutartys taikomos darbuotojams – jas sudariusių profesinių sąjungų nariams.

**SIŪLOME: įvertinti šio sprendimo įtaką kitoms DK nuostatoms, siekiant užtikrinti, kad įmonės nesusidurs su sunkumais organizuodamos savo veiklą** (pvz., 119 str. nuostatose, reglamentuojančiose darbo laiko režimo ypatumus ekonominės veiklos srityse, taikomas specifinis darbo laiko režimas, numatytas Kolektyvinėje sutartyje, turėtų toliau būti taikomas visiems darbuotojams).

- 4) LRS SRDK apsvarstė LR Trišalės tarybos reglamentavimo pakeitimus (188 str.), tačiau liko keletas kritiškai vertinamų registruotų pasiūlymų, kuriems buvo pritarta.

**SIŪLOME: numatyti Trišalės tarybos atstovų kadencijų skaičių** (pvz., iki 2 kadencijų).

### **Darbdavio ir darbuotojo dialogas.**

- 1) LRS SRDK priėmė sprendimą lankstesnius individualius susitarimus taikyti virš 2 VDU uždirbantiems darbuotojams. Tai yra teigiamas sprendimas. Tačiau manome, kad tokius susitarimus, nes jie yra neleidžiami maksimaliajam darbo ir minimaliajam poilsio laikui, darbo sutarties sudarymui ir pasibaigimui, minimaliajam darbo užmokesčiui, darbuotojų saugai ir sveikatai, lyčių lygybės ir nediskriminavimo pagrindams, galima būtų leisti ir kitiems darbuotojams:



- 32 str. 4 d.: atsisakyta galimybės leisti šalims, nepriklausomai nuo jų darbo užmokesčio, darbo sutartyse pasiekti jas tenkinančius individualius susitarimus, nenumatytus DK;
- 5-1 str. 2 d.: pritarta principui neaiškų reglamentavimą aiškinti darbuotojo naudai.

**SIŪLOME: gražinti 32 str. 4 d. ir 5–1 str. 2 d. Vyriausybės teiktas redakcijas.**

### Šalių interesus balansuojančios nuostatos.

- 1) LRS SRDK priėmė sprendimą atsisakyti nuostatų, balansuojančių šalių susitarimus, pvz.:
  - 27 str. 1 d.: atsisakyta nuostatų, balansuojančių darbdavio pareigą padėti darbuotojui vykdyti jo šeimyninius įsipareigojimus.

**SIŪLOME: užtikrinti, kad DK liktų nuostatos, balansuojančios šalių interesus.**

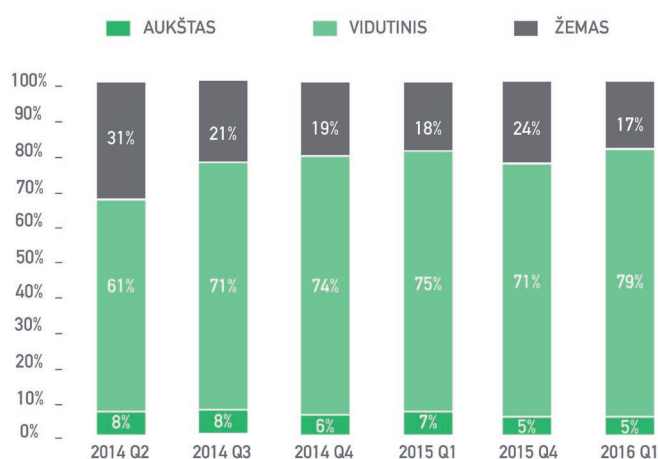
### Sankcijų darbdaviui nuostatos.

- 1) LRS SRDK priėmė sprendimą nepritari siūlomiems apribojimams dėl sumų, priteisiamų darbuotojui dėl vėlavimo atsiskaityti su juo pasibaigus darbo santykiams:
  - 145 str.: atsisakyta 3 mėnesių darbo užmokesčio apribojimo už uždelstą atsiskaitymo su darbuotoju laikotarpį.

**SIŪLOME: gražinti LRV teiktą 145 str. redakciją, numatančią 3 mėnesių ribojimą galimam priteisti darbo užmokesčiui už delsimą atsiskaityti su darbuotoju nutrukus darbo santykiams.**

## 2. MOKESČIŲ SISTEMA

### Mokesčių sistemos efektyvumas



*“Verta pastebėti, kad palaipsniui gerėja investuotojų nuomonė apie Lietuvos mokesčių sistemos efektyvumą. Respondentų, skyrusių žemiausią balą šioje kategorijoje, sumažėjo nuo 31% pirmojo LIPI tyrimo 2014 m. II ketvirtį metu, iki 17% pastarojo tyrimo metu. Nepaisant to, jog vykdomoji valdžia susilaukė kritikos dėl savo pasyvumo, pasirodė, kad kartais tai gali turėti ir teigiamą pusę, mat stabilumas leidžia įmonėms dirbti efektyviau ir tiksliau planuoti savo resursus. Kitaip tariant, jau geriau jokių pokyčių, nei prasti ir neapgalvoti.”*

*Šaltinis: Lietuvos investuotojų pasitikėjimo indeksas, 2016 I ketv.,*

*<http://www.investorsforum.lt/lt/publikacijos>*



- 1) Tobulinti mokesčių sistemą atsižvelgiant į išvardytus siūlymus:
  - įvesti „lubas“ visoms „Sodros“ mokėtojų grupėms;
  - sujungti darbuotojo ir darbdavio įmokas „Sodrai“, atitinkamai perskaičiuojant „Sodros“ įmokų, PSD ir GPM tarifus;
  - perduoti „Sodros“ įmokų administravimą VMI;
  - trumpinti mokesčių perskaičiavimo senaties terminą iki 3 metų;
  - panaikinti PVM lengvatą šildymui;
  - įvesti racionalių mokesčių: visuotinį nekilnojamojo turto mokestį, automobilių mokestį.
- 2) Tobulinti pelno apmokestinimo teisinį reguliavimą ir administravimą:
  - panaikinti 70 proc. apribojimą mokestinių nuostolių perkėlimui;
  - panaikinti pelno mokesčio įstatymo str. 40–1 (holdingų lengvatos atėmimą nuo fiziniams asmenims išmokėto pelno);
  - nustatyti holdingo bendrovių rezidavimo kriterijus, o juos atitinkantiems – suvienodinti dividendų ir akcijų perleidimo apmokestinimą (numatant 10 proc. akcijų ir 1 metus);
  - tobulinti neaiškias ir pasenusias pajamų arba išmokų apibūdinimo iš naujo taisykles (LRV 2003 m. gruodžio 9 d. nutarimas Nr. 1575);
  - siekiant skatinti mokslinius tyrimus, supaprastinti Mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros (MTEP) lengvatos ir investicinių projektų lengvatos administravimą;
  - gamybinėms įmonėms įteisinti planinės savikainos naudojimą apskaičiuojant apmokestinamąjį pelną.
- 3) Tobulinti investicinės gražos apmokestinimą:
  - skatinti investicinių struktūrų kūrimąsi Lietuvoje;
  - nustatyti pažangų apmokestinimą visiems investavimo instrumentams.
- 4) Tobulinti VMI įpareigojančių išaiškinimų teikimo tvarką: nustatyti, kad klausimo paprastumas negali būti pagrindu kreipimuisi atmesti ir kreipimuisi dėl išaiškinimų srautą reguliuoti nustatant žyminį mokestį.
- 5) Įdiegti preliminarinių nekilnojamojo turto mokesčio deklaracijų rengimo gyventojams programą ir perkelti pateikimo terminą į gegužės 1 dieną.
- 6) Keičiant mokesčių įstatymus griežtai laikytis 6 mėn. įspėjimo termino.

### 3. ĮMONIŲ TEISĖ

- 1) Didinti per biržą finansiniams investuotojams parduodamų valstybės valdomų įmonių akcijų dalį (kotiruojant nekontrolineis paketus). Tai paskatintų vertybinių popierių biržos likvidumą ir sugrąžintų į Lietuvą bent dalį investuojamų pensijų fondų lėšų. Taip pat siūlome vertybinių popierių biržos atgaivinimą įtvirtinti kaip vieną iš Finansų ministerijos veiklos tikslų.
- 2) Koreguoti Strateginę reikšmę nacionaliniam saugumui turinčių įmonių ir įrenginių bei kitų nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių įmonių įstatymą: panaikinti reikalavimą atlikti potencialaus dalyvio atitikties nacionalinio saugumo interesams įver-





tinimą tais atvejais, kai įsigyjama energetikos, transporto, IT ar finansų sektoriuje veikiančios įmonės akcijų. Esamas reglamentavimas sukuria nereikalingą administracinę naštą, neproporcingai apsunkina akcijų įsigijimo procesą, stabdo investicijų plėtrą ir neturi realios apsauginės funkcijos.

- 3) Numatyti, kad, įsigyjant finansų sektoriuje veikiančios įmonės akcijų, į komisiją kreiptis turi Lietuvos bankas (LB), gavęs rinkos dalyvio prašymą dėl leidimų akcininkų pasikeitimui (šiuo metu rinkos dalyvis turi kreiptis į dvi skirtingas institucijas – ir į LB, ir į komisiją).
- 4) Atsisakyti notarinio akcijų pirkimo–pardavimo sandorių tvirtinimo. Akcininkai privalo būti registruojami JADIS (Juridinių asmenų dalyvių informacinė sistema) sistemoje, kurioje saugoma informacija yra prieinama viešai, todėl notarinis tvirtinimas yra perteklinis.
- 5) Priimti Obligacijų savininkų interesų gynimo įstatymą – įstatymo projektas yra parengtas, tačiau jau daug metų „įstrigęs“.
- 6) Tobulinti bendrovių kapitalo reguliavimą – siūlome peržiūrėti akcinių bendrovių kapitalą reguliuojančias nuostatas ir apsvarstyti galimybę įgalinti valdybą didinti kapitalą ne vėliau kaip per 5 m. nuo akcininkų sprendimo priėmimo (šiuo metu numatytas 6 mėn. terminas); taip pat peržiūrėti privilegijuotųjų akcijų koncepciją (pavyzdžiui, numatant skirtingas akcininkų teises bendrovės likvidavimo atveju) ir išvestinių ieškinių reguliavimą padidinant smulkiųjų akcininkų galimybes pasinaudoti šiuo institutu akcininkų interesams ginti. Pašalinti kliūtis bendrovėms išleisti akcijų opcions darbuotojams (šiuo metu akcininkų sprendimas išleisti naujas akcijas galioja tik 6 mėn., tad bendrovė negali sudaryti sutarčių dėl ilgesnio laikotarpio opcionų).
- 7) Efektyvinti Juridinių asmenų registrų centro (JAR) veiklą:
  - sukurti galimybę už sąnaudas atitinkantį didesnę nei įprasta mokestį įregistruoti duomenis Juridinių asmenų registre (JAR) skubos tvarka (tą pačią arba, jei dokumentai pateikiami vakare, – kitą darbo dieną). Analogiška „skubos tvarkos“ funkcija yra sklandžiai vykdoma Nekilnojamojo turto registro ir asmens dokumentus išduodančio Migracijos departamento.
  - Svarbu užtikrinti JAR duomenų prieinamumą ne tik lietuvių, bet ir anglų kalba. Atsižvelgiant į tai, kad JAR išrašas pateikiamas standartine forma, toks patobulinimas neturėtų reikalauti didelių investicijų. Pavyzdžiui, apie Estijos įmonę Lietuvos pilietis gali nedelsiant gauti išrašą anglų kalba atsiskaitydamas kreditine kortele Estijos registro svetainės versijoje anglų kalba.
- 8) Ištaisyti Juridinių asmenų dalyvių informacinės sistemos (JADIS) trūkumus:
  - užtikrinti galimybę fondus registruoti kaip įmonės akcininkus;
  - sudaryti galimybę sutuoktiniams įregistruoti bendrąją jungtinę sutuoktinių nuosavybę – šiuo metu akcijos turi būti registruojamos vieno iš sutuoktinių vardu.
- 9) Atsisakyti reikalavimo juridinio asmens pavadinimui atitikti perdėtai griežtus lietuvių kalbos reikalavimus – įmonės neprivalo vadintis tik lietuviškai.
- 10) Atlikti sisteminę nemokumą reglamentuojančių teisės aktų (Įmonių bankroto, Fizinų asmenų bankroto ir Įmonių restruktūrizavimo įstatymo) reformą (pasinaudojant tokių užsienio šalių, kaip Vokietija, gerąja patirtimi). Reforma turėtų sukurti vieną nemokumo kodeksą, kuris reguliuotų visus nemokumo klausimus. Tai padėtų kon-





troliuoti šiuo metu nuolatos vykstantį ir itin fragmentišką nemokumą reglamentuojančių teisės aktų koregavimą bei tikslinimą, kuris sukuria daug nestabilumo rinkos dalyviams ir teismams. Taip pat siūlome:

- įtvirtinti galimybę įkaito turėtojui arba hipotekos kreditoriui, įsiteisėjus nutarčiai iškelti įmonei bankroto bylą, už nepriklausomo turto vertintojo nustatytą rinkos kainą ir teismo leidimu operatyviai nuosavybės teise perimti pagal bankrutuojančios įmonės prievolės įkeitą ar hipoteka užtikrintą turtą. Toks pakeitimas leistų ženkliai paspartinti bankroto procesą, sumažintų bankroto proceso vilkinimo galimybes bei užtikrintų greitą turto grąžinimą į apyvartą;
- įtvirtinti bankrutuojančios įmonės kreditoriams teisę atlikti priešpriešinių vie-narūšių reikalavimų įskaitymą, jeigu kreditoriaus reikalavimas bankrutuojančiai įmonei atsirado po bankroto bylos iškėlimo dienos. Toks pakeitimas užtikrin-tų, jog kreditoriai, su kuriais yra vykdomos sutartys po bankroto bylos iškėlimo dienos, nebūtų diskriminuojami prieš kreditorius, kurių reikalavimai atsirado iki bankroto bylos iškėlimo dienos;
- Įmonių bankroto įstatyme numatyti, jog bankrutuojančios įmonės kaupiamosios banko sąskaitos, kurioje yra bendrovės akcijų ar obligacijų emisijos metu surinktos investuotojų lėšos, statusas būtų prilygintas depozitinei sąskaitai, ku-rioje esančios lėšos nepatektų į bendrą bankrutuojančios įmonės turto masę ir privalėtų būti grąžintos investuotojams kaip jų nuosavybė, jeigu iki bankroto bylos iškėlimo dienos tokie investuotojai nuosavybės teise neįgijo naujų ben-drovės akcijų ar obligacijų;
- numatyti, jog kreditorių, suteikusių restruktūrizuojamai įmonei kreditus, neuž-tikrintus hipoteka ar įkeitimu, po restruktūrizavimo bylos iškėlimo, reikalavimai, kai restruktūrizavimo planas nėra įgyvendinamas ir įmonei iškeliamas bankroto byla, būtų tenkinami pirmiau už antrąją eilę tenkinamus visus likusius kreditorių reikalavimus. Tokiu būdu galimai būtų padidintas kreditorių suinteresuotumas teikti finansinę pagalbą įmonėms jų restruktūrizavimo metu.

#### 11) Tobulinti fondų reguliavimą:

- šiuo metu investicinėms bendrovėms ir investiciniams fondams taikomas skir-tingas pelno mokesčio režimas, nesureguliuotas ELTIF (angl. European long term investment funds), EuVECA (angl. EU venture capital funds) ir EuSEF (angl. EU so-cial entrepreneurship funds) apmokestinimas. Todėl, siekiant skatinti investicinių struktūrų kūrimąsi Lietuvoje, būtina užtikrinti pažangų apmokestinimą visiems investavimo instrumentams;
- peržiūrėti fondų reguliavimą, atsisakant nereikalingų apribojimų ir siekiant pa-skatinti fondų infrastruktūros plėtrą, skatinant užsienio valdytojus steigti valdy-mo įmones ir fondus Lietuvoje;
- peržiūrėti investicinės bendrovės reguliavimą ir numatyti lankstesnę akcijų išlei-dimo ir supirkimo, dividendų išmokėjimo procedūrą, galimybę atšaukti pirmumo teises, leidimą įsigyti savų akcijų, atsiskaitymą už akcijas nepiniginiais įnašais, kt.;
- švelninti investuotojų nesąsajumo su valdytojais reikalavimus, taikomus Infor-muotiesiems investuotojams skirtiems fondams. Tai riboja fondų infrastruktū-ros panaudojimą šeimos ar įmonių grupės turto valdymo tikslais. Akivaizdu, kad dėl to Lietuva pralaimi konkurencinę kovą prieš Liuksemburgą, nors galėtų tapti patrauklia jurisdikcija steigti valdymo įmones ar fondus;



- įstatymu išspręsti fondų vienetų perleidimo apribojimų kontrolės klausimus ir paskirti už tai atsakingus asmenis;
- svarstyti Alternatyvių investicijų fondų valdytojų direktyvą (Angl. Alternative Investment Fund Managers Directive, AIFMD) įgyvendinančio įstatymo pakeitimus, leidžiant alternatyvius užsienio fondus platinti Lietuvoje neprofesionaliesiems investuotojams. Tai atvertų galimybes nacionaliniams mažmeniniams investuotojams skirtiems kolektyvinio investavimo subjektams platinti savo vienetus/akcijas už Lietuvos ribų;
- Aiškiai sureguliuoti AIFMD įgyvendinančiame įstatyme nustatytus fondo ir investuotojų atsakomybės klausimus (pvz., tai, kad investuotojai neatsako fondo kreditoriams už fondo prievolės savo asmeniniu turtu ir atvirkščiai).

## 4. ENERGETIKOS ŪKIS



*„Kasmetiniame Pasaulio banko tyrime „Doing business 2016“ Lietuva pakilo į 20-ą vietą iš 189 valstybių. Didžiausios įtakos tam turėjo reformos energetikos sektoriuje. Sugriežtinti procedūrų terminai padėjo Lietuvai iš 66 vietos palypėti net per 12 laiptelių aukštyn kategorijoje „Elektros prisijungimas“ ir bendrame reitinge grįžti į dvidešimtuką. Kita vertus, minėtas rodiklis išlieka bene prasčiausiu šalies rezultatu, nes pagal jį Lietuvą yra vos 54-oje vietoje iš 189.“*

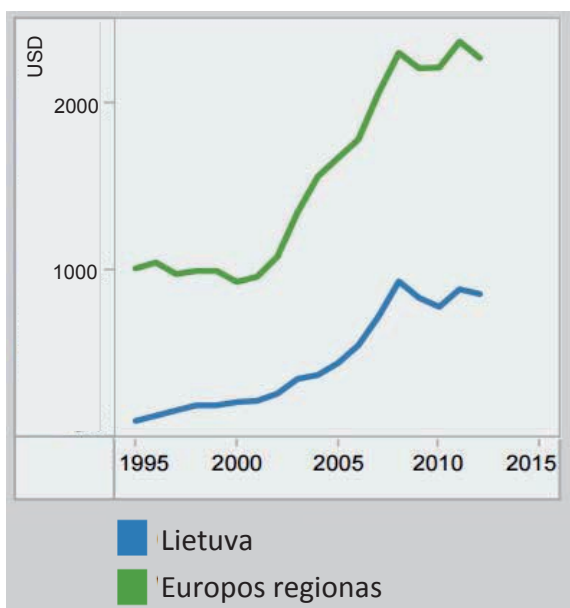
*Šaltinis: Pasaulio banko duomenų bazė,*

*<http://www.doingbusiness.org/data/exploreeconomies/lithuania/>*

- 1) Kuo skubiau patvirtinti naują Energetikos strategiją, ypatingą dėmesį atkreipiant į apsisprendimą dėl atominės energetikos ateities. Šiandienis politinio sutarimo trukumas verslui neleidžia priimti efektyvių strateginių sprendimų ir taip prisidėti prie ekonomikos augimo.
- 2) Stabilizuoti kainodarą ir reguliacinius mechanizmus energetikos sektoriuje, nes tai leistų didinti šio sektoriaus patrauklumą potencialiems šalies ir užsienio investuotojams.
- 3) Skirti deramą dėmesį Energijos vartojimo efektyvumo direktyvos modelio įgyvendinimui, nes tai skatintų verslą išnaudoti naujas, su šia iniciatyva susijusias galimybes rinkoje.
- 4) Efektyviau išnaudoti gerai išvystytą šalies energetinę infrastruktūrą pritraukiant į Lietuvą investicijas energijos vartojimui imliose industrijose. Didesnis energijos suvartojimas leistų mažinti elektros energijos kainą galutiniams vartotojams.

## 5. SVEIKATOS PRIEŽIŪROS SISTEMA

Visų išlaidų sveikatos apsaugai dalis vienam gyventojui



*„Pasaulio sveikatos organizacijos duomenimis, pagal biudžeto išlaidas, skirtas sveikatos apsaugai, Lietuva vis dar stipriai atsilieka nuo regiono vidurkio.“*

Šaltinis: Pasaulio sveikatos organizacija,  
<http://www.who.int/gho/countries/ltu.pdf?ua=1>

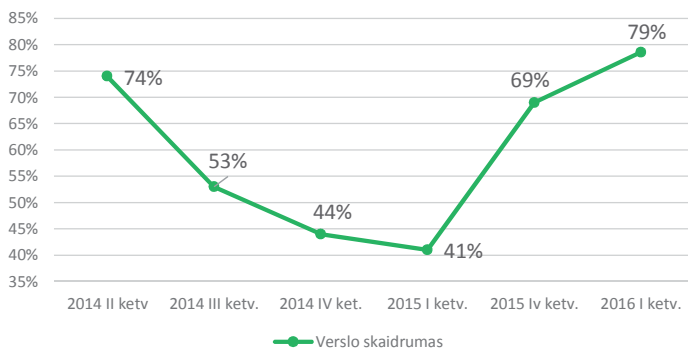
- 1) Įtvirtinti veiksmingą asmens sveikatos priežiūros įstaigų priežiūros mechanizmą.
- 2) Reformuoti sveikatos priežiūros sektoriaus vadybą. Įvertinti galimybę atskirti Valstybinę ligonių kasą nuo Sveikatos apsaugos ministerijos.
- 3) Skatinti konkurenciją tarp viešųjų ir privačiųjų asmens sveikatos priežiūros įstaigų, atsižvelgiant į jų veiklos ir resursų panaudojimo efektyvumo vertinimą.
- 4) Racionalizuoti lėšų paskirstymą asmens sveikatos priežiūros įstaigoms ir šių lėšų panaudojimą:
  - įgyvendinti Konstitucinio Teismo 2013 m. nutarimą ir įstatymu įtvirtinti aiškius kriterijus, pagal kuriuos būtų sudaromos sutartys su asmens sveikatos priežiūros įstaigomis dėl sveikatos priežiūros paslaugų kompensavimo;
  - įvesti aiškią tvarką dėl paslaugų apmokėjimo masto (kvotų) asmens sveikatos priežiūros įstaigoms nustatymo ir paskirstymo, atsisakant planinio kvotų skirstymo pagal įstaigų tinklo logiką, įtvirtintinant kvotų skyrimą ir didinimą toms įstaigoms, kurias renkasi pacientai ir kurių veiklos bei resursų panaudojimo efektyvumo rodikliai geriausi. Itin retoms/labai brangioms paslaugoms kurti efektyvius kompetencijų centrus, kvotas skirstant konkurso keliu. Sutartis sudarinėti ir kvotas skirti ilgiau nei 1 metams.
- 5) Įvesti priemonių arba papildomų mokėjimų už sveikatos priežiūros paslaugas mechanizmą:
  - įgyvendinti Konstitucinio Teismo 2013 m. nutarimą, kuriuo asmenims leista prisidėti prie sveikatos priežiūros paslaugų finansavimo, apmokant sveikatos priežiūros paslaugų kainos dalį iš privačių lėšų;



- įstatymu įtvirtinti teisę pacientui savanoriškai primokėti už galimybę rinktis gydytoją, diagnostikos ar gydymo būdą, laiką ir t.t.;
  - įstatymu įtvirtinti simbolinius vizito mokesčius pacientams;
  - priemokos dydžius skaičiuoti pagal faktinius paslaugos kaštus ir investicijos grąžą, atmetant bazinę kainą, kurią kompensuoja PSDF, numatant maksimalius priemokų dydžius vienam kartui ar metams bei priemokų išimtis.
- 6) Įvesti efektyvias kovos su korupcija ir nelegaliais mokėjimais sveikatos priežiūros sektoriuje priemones.

## 6. SKAIDRUMO DIDINIMAS

### Verslo skaidrumas



*„Nerimą investuotojams kelia verslo skaidrumo situacija Lietuvoje – 2016 m. pirmą ketvirtį 79 proc. apklaustųjų šią sritį įvardijo kaip reikalaujančią būtinų pokyčių. Vertindami Vyriausybės veiklą užsienio įmonių vadovai pastebėjo, kad skaidrumo didinimui vis dar skiriamas nepakankamas dėmesys.“*

Šaltinis: Lietuvos investuotojų pasitikėjimo indeksas, 2016 I ketv., <http://www.investorsforum.lt/lt/publikacijos>

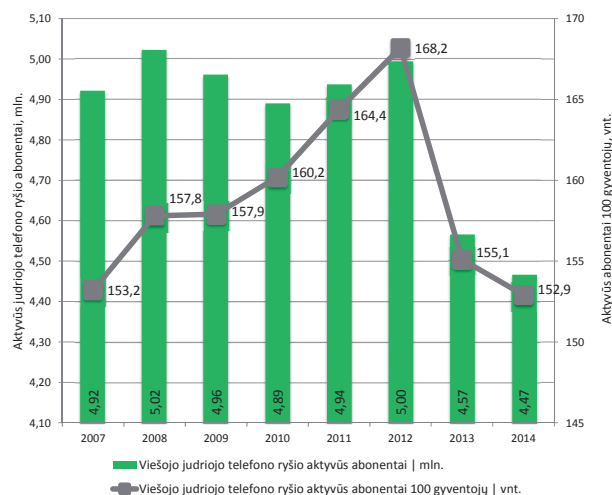
- 1) Užtikrinti įstatymų vykdymą (angl. enforcement) per:
  - priežiūros funkciją atliekančių įstaigų techninių bei žmogiškųjų gebėjimų gerinimą;
  - kokybišką tyrimų vykdymą ir jų pristatymą (iki)teismo proceso metu.
- 2) Užtikrinti, kad Lietuvoje vykdomi tyrimai (bylos) būtų užbaigti. Pavyzdžiui, neteisėto praturėjimo bylos „nutilo“.
- 3) Šešėlinės ekonomikos apraiškas, korupciją, konkurencijos pažeidimus, pinigų plovimo atvejus vertinti ne atskirai, o kaip susijusias sritis. Turi būti gerinamas tarpinstitucinis bendradarbiavimas siekiant išanalizuoti nustatytus pažeidimus kaip vieną visumą, neskaidant jų atskiromis dalimis.
- 4) Gerinti priežiūros institucijų bendradarbiavimą su verslu ir skatinti atgalinį ryšį. Šiandien privataus verslo subjektai labai dažnai pateikia pirminę informaciją apie galimus pažeidimus, tačiau negauna jokios informacijos apie atitinkamų tyrimų rezultatus.
- 5) Skirti daugiau dėmesio kovai su politine korupcija. Pavyzdžiui, patvirtinti politiko „etikos kodeksą“, nulines tolerancijos principą, politinių partijų bendrą susitarimą dėl etikos pažeidimų pasekmių politikams ir pan.
- 6) Užtikrinti reguliuojančių ir prižiūrinčiųjų institucijų pozicijos (pvz., anksčiau priimtų sprendimų ar išaiškinimų) pastovumą ir jų interpretavimo vientisumą.



- 7) Suvienodinti konkurencines sąlygas privačiam ir valstybiniam verslui, ypatingą dėmesį skiriant konkurencijos įstatymui.
- 8) Tobulinti nacionalinę kovos su korupcija programą:
  - verslo skaidrumą skatinti paskatomis, o ne vien drausminimo priemonėmis;
  - pateikti daugiau tarpinstitucinio bendradarbiavimo skatinimo pavyzdžių;
  - detalizuoti verslui taikomus vidaus kontrolės sistemos minimalius reikalavimus (pvz., vidaus audito ir tyrimų funkcija ir atskaitomybė, pranešimų, skaidrumo linijos diegimas ir pan.).
- 9) Spręsti sveikatos priežiūros įstaigų skaidrumo problematiką – nacionaliniame korupcijos žemėlapyje ši sritis yra priskiriama didžiausios korupcijos rizikai.
- 10) Užtikrinti, kad Konkurencijos tarybos tyrimuose dominuotų ne vien teisinis vertinimas, daugiau dėmesio skiriant ekonominės kompetencijos tobulinimui.

## 7. TELEKOMUNIKACIJŲ SEKTORIUS

### Viešojo judriojo telefono ryšio aktyvūs abonentai



*„Ekspertų vertinimu, Lietuvos telekomunikacijų rinka yra maža ir itin konkurencinga. Privatus investuotojas, racionaliai valdantis savo lėšas, vargiai priimtų sprendimą statyti naują tinklą ir tapti ketvirtuoju mobiliu operatoriumi Lietuvoje.“*

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas,

<http://osp.stat.gov.lt/web/guest/statistiniu-rodikliu-analize?portletFormName=visualization&hash=71604b0c-ba76-4340-883d-40964bc997bb>; *Infobalt*, <https://www.infobalt.lt/lt/naujienos/i/762>

- 1) Užtikrinti, kad valstybinis sektorius nekonkuruos su privačiu verslu telekomunikacijų (ar kitose) srityse. Valstybinis sektorius turėtų koncentruotis į sąlygų verslui gerinimą, konkurencijos skatinimą ir priežiūrą, o ne tapti rinkos dalyviu, nes tai iškreipia konkurencinę aplinką.
- 2) Mažinti administracinę naštą – tik administracine našta neapkrautas verslas gali veikti lanksčiai, generuoti pilną ir mokėti mokesčius į valstybės biudžetą.
- 3) Siekti didesnio efektyvumo (vartotojo, operatorių ir valstybės požiūriu) naudojant valstybinį ir Europinį finansavimą telekomunikacijų sektoriuje. E–sveikata, pagalbos skambučiai, informacinių centrų kūrimas, Rain–3 yra pavyzdžiai, kur protingas investavimas leistų išvengti resursų švaistymo ir pasiekti svarbių rezultatų.



## 8. TERITORIJŲ PLANAVIMAS

2004 m.

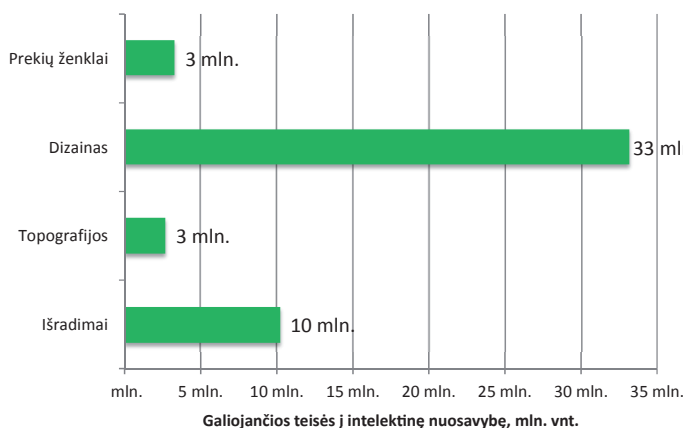
*„Lietuvos Respublikos teritorijos bendrasis planas priimtas prieš dvyliką metų ir nebeatitinka šiandieninių realijų.“*

Šaltinis: Lietuvos Respublikos teritorijos bendras planas, Lietuvos Respublikos Aplinkos ministerija  
<http://www.am.lt/LSP/files/Aplinkapilnas.pdf>

- 1) Skirti savivaldybėms lėšų naujų Bendrųjų planų parengimui, nes dabartiniai nebeatitinka realijų – gyventojų skaičius mažėja, o bendrieji planai vis dar kalba apie plėtrą („green field“ investicijas), nors gali būti kalbama tik apie „brown field“ investicijas.
- 2) Peržiūrėti ir atnaujinti LR Bendrąjį planą, nes jis taip pat praradęs aktualumą.
- 3) Atkreipti dėmesį į tai, jog Kultūros paveldo departamentas su Saugomom teritorijom toliau rengia specialiuosius planus, kurie užkerta kelią savivaldybių bendrųjų planų įgyvendinimui.
- 4) Paspirtinti Infrastruktūros plėtros įstatymo projekto rengimą Aplinkos ministerijoje.
- 5) Priimti naują LRV nutarimo dėl specialiųjų žemės ir miško naudojimo sąlygų redakciją, svarstyti apribojimų mažinimą.

## 9. INTELEKTINĖS NUOSAVYBĖS APSAUGA

Galiojančios teisės į intelektualinę nuosavybę



*„Pasaulio intelektinės nuosavybės organizacijos duomenimis, 2014 m. buvo jau penkti iš eilės, kai paraiškų dėl patentų ir prekės ženklų apsaugos aktyvumas augo.“*

Šaltinis: Pasaulio intelektinės nuosavybės organizacijos (angl. WIPO) duomenų bazė, [http://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo\\_pub\\_943\\_2015.pdf](http://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo_pub_943_2015.pdf)

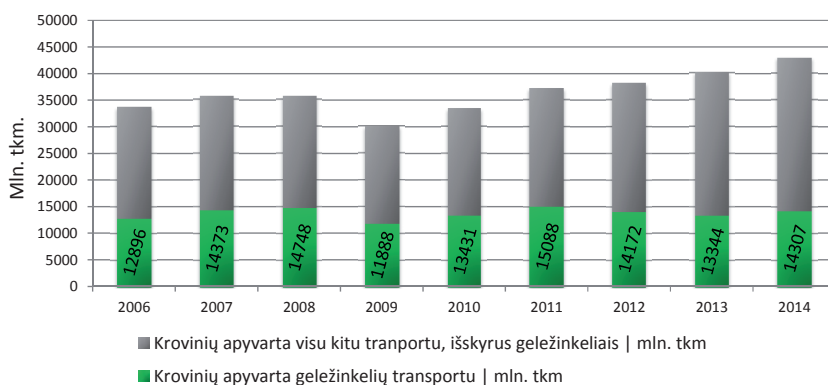
- 1) Dar šiais metais ratifikuoti susitarimą dėl bendro patentų teismo, kuris nustatytų efektyvesnį ir patogesnį patentų reguliavimo procesą:



- būtų sudaryta galimybė vieno proceso metu išspręsti bendro galiojimo Europos patento klausimą visų 26 valstybių atžvilgiu;
- būtų sudaryta galimybė patentų savininkams geriau prognozuoti ginčo eigą ir rezultatus valstybėse, kuriose patentų ginčai yra reti;
- ilgalaikėje perspektyvoje būtų užtikrinta aukštesnė ginčų sprendimo kokybė, nes bylas nagrinėtų ir atitinkamą technikos sritį išmanantys techniniai teisėjai;
- kartu su Susitarimu dėl bendro patentų teismo įsigaliojusių ir ES reglamentu dėl vieningos galios ES patento. Tai reikštų, kad bus galima įgyti visoje ES teritorijoje vieningai galiojantį patentą – šiuo metu to padaryti negalima, nes net Europos patentas po išdavimo „išsiskaido“ į atskirose valstybėse autonomiškai saugomus Europos patentus.

## 10. TRANSPORTO SEKTORIUS

### Krovinių pervežimas geležinkeliais ir kitu transportu



*„Bendrovės „Lietuvos geležinkeliai“ užimama dominuojanti pozicija rinkoje nesudaro tinkamų sąlygų konkurencijai ir efektyvumo augimui.“*

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas,  
<http://osp.stat.gov.lt/transportas-ir-ryšiai>

- 1) Užtikrinti keleivių ir krovinių vežimo traukiniais sektoriaus konkurencingumą. Šiandien AB „Lietuvos geležinkeliai“ užima dominuojančią poziciją, nes gauna kryžminį subsidijavimą. Užsienio investuotojai palaiko Lietuvos verslo aplinkai palankias iniciatyvas: Susisiekimo ministerijos Valstybinio transporto holdingo kūrimą ir „Lietuvos geležinkelių“ skaidymą į krovinių vežėją, keleivių vežėją ir infrastruktūros valdytoją. Investuotojai taip pat atkreipia dėmesį į logistikos problemas, kurias „Orlen Lietuva“ patiria bendradarbiaudama su „Lietuvos geležinkeliais“.
- 2) Toliau intensyviai spręsti Vilniaus integravimo į „Rail Baltica“ projektą klausimus.
- 3) Sveikiname, kad į oro uostų koncesijos modelį įtrauktas reikalavimas užtikrinti skrydžių kryptių didėjimą. Tikimės diskusijos ir tinkamo prioritetinių kryptių parinkimo, užtikrinant, kad Vilnius būtų geriau pasiekiamas darbo reikalais keliaujantiems žmonėms. Taip pat skatiname ieškoti naujų modelių didinti Vilniaus pasiekiamumą.





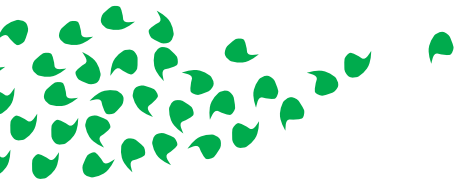
## 11. TURTO VALDYMAS

- 1) Atkreipti dėmesį į tai, jog Aplinkos ministerijos prieš metus parengtas Savivaldybių infrastruktūros plėtros įstatymo projektas vis dar nepasiekė Seimo. Įstatymas prisidėtų prie efektyvesnio savivaldų valdymo, nes juo siekiama suteikti savivaldybėms priemones kompleksiskai spręsti infrastruktūros (tinklų, kelių ir socialinės infrastruktūros) plėtros problemas. Be to, įstatyme numatoma įvesti infrastruktūros plėtros įmoką, iš kurios būtų kompensuojami ir pirmojo vystytojo kaštai infrastruktūros vystymui.
- 2) Atkreipti dėmesį į aktualumo neprarandančius žemės rinkos liberalizavimo klausimus. Šiuo metu galiojantis reguliavimas kelia problemų: EK vyksta pažeidimo procedūra prieš Lietuvą, kurioje nagrinėjama, ar Žemės ūkio paskirties žemės įsigijimo įstatymas neprieštaruoja ES teisei (konkrečiai – laisvam kapitalo ir asmenų judėjimui).

## 12. PILIETYBĖS ATKŪRIMO KLAUSIMAI

- 1) Palengvinti Lietuvos Respublikos pilietybės atkūrimo tvarką užsieniečiams, kurie yra iki 1918 m. Lietuvos Respublikoje gyvenusių lietuvių palikuonys. Šiuo metu atkurti pilietybę gali tik asmenys, apie kurių tėvų, senelių ar prosenelių turėtą Lietuvos Respublikos pilietybę liudija originalūs dokumentai, išduoti 1918 – 1940 metais.
- 2) Vertinant kiekvieną atskirą atvejį, didelės apimties paramos skyrimą, investicijas Lietuvoje, integruvimąsi į Lietuvos verslo bendruomenę laikyti ypatingais nuopelnais suteikiant Lietuvos Respublikos pilietybę.
- 3) Leisti visiems Lietuvos piliečiams turėti dvigubą pilietybę. Neseniai priimti Pilietybės įstatymo pakeitimai, kuriais numatyta Prezidento diskrecija leisti kitos valstybės pilietybę gavusiam LR piliečiui išlaikyti (ar susigrąžinti) ir Lietuvos Respublikos pilietybę dėl ypatingų nuopelnų Lietuvos valstybei bei kitos valstybės ir Lietuvos Respublikos pilietybę gimimu įgijusiam vaikui išlaikyti ir Lietuvos pilietybę. Šie pakeitimai – žingsnis į priekį, tačiau tikrai nepakankamas. Vis daugiau išsilavinusių lietuvių išvažiuoja į užsienį dirbti, mokytis ar kurti verslo. Jeigu iš jų bus atimta pilietybė, tai tikrai neskatins grįžimo į Lietuvą ar investavimo joje.
- 4) Leisti dokumentuose nelietuviškus vardus rašyti nelietuviškomis raidėmis. Vadovaujantis esamu reguliavimu iškraipomi asmenų vardai.
- 5) Apsvarstyti galimybę organizuoti „žaliosios kortelės“ programą–loteriją (JAV pavyzdžiu), kurioje dalyvaudami atitinkamus kriterijus (išsilavinimo, profesinės kvalifikacijos) atitinkantys užsienio šalių piliečiai galėtų gauti nuolatinį leidimą gyventi Lietuvoje.





**ASOCIACIJA „INVESTORS‘ FORUM“**

TOTORIŲ G. 5-21, VILNIUS

LIETUVA

TEL. 8 5 275 52 58

EL. P. [INFO@INVESTORSFORUM.LT](mailto:INFO@INVESTORSFORUM.LT)